

ଜମିରେ ୫ ସେ.ମି. ପାଣି ରଖାଯିବା ଦରକାର । ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ଥିବା ଜମିରେ ଅଦଳବଦଳ ଭାବେ ଜଳସେଚନ ଓ ଜମି ଶୁଖିଲା ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଫୁଲ ହେବାର ୧୫-୨୦ ଦିନ ପରେ କିଆରୀରେ ଠିଆପାଣି ରଖିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

ଅନାବନା ଘାସ ପରିଚାଳନା :

ମୃତ୍ତିକାର ଜଳୀୟ ଅଂଶ ଅନୁସାରେ ବୁଣିବାର ୩-୫ ଦିନ ପରେ ସଅଳ ଗଜା-ପର ଘାସମରା ଔଷଧ (ପେଣ୍ଡିମେଥାଲିନ୍, ପ୍ରେଟିଲାକ୍ଲୋର୍) ଏବଂ ବୁଣିବାର ୧୫-୨୦ ଦିନ ପରେ ଗଜା-ପର ଘାସମରା ଔଷଧ (ବିସ୍‌ପିରିବାକ୍ ସୋଡ଼ିଅମ୍) ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ଏହା ପରେ ରହିଯାଇଥିବା ଘାସ ଦମନ ପାଇଁ ହାତରେ ଘାସ ବାଛି ଦିଅନ୍ତୁ । ଯଦିଓ ରୁଆଧାନ କିଆରୀରେ କାଦୁଅ କରିବା ଓ ରୋଇବାବେଳେ ଅନାବନା ଘାସ ମରି ଯାଇଥାଏ; ତଥାପି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଉଠୁଥିବା ଘାସକୁ ଦମନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ରୋଇବାର ୨୦-୨୫ ଦିନ ପରେ ହାତରେ ବାଛି ଘାସ ଦମନ କରାଯାଇପାରେ । ବର୍ଷା ଋତୁରେ ବୃଷ୍ଟିପାତରେ ଅନିୟମିତତା ଯୋଗୁଁ ଘାସମରା ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ ସମ୍ଭବ ହେଉ ନଥିବାରୁ ଏହି ଉପାୟରେ ଘାସ ଦମନ କରାଯାଇଥାଏ । ତେବେ, ଖରିଫ ଋତୁରେ ଆକାଶ ମେଘମୁକ୍ତ ଥିବାବେଳେ ଗଜା-ପର ଘାସମରା ଔଷଧ (ରୋଇବାର ୧୫-୨୦ ଦିନ ପରେ) ପ୍ରୟୋଗ ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ରବି ଋତୁରେ ମଧ୍ୟ ଘାସମରା ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗରୁ ସୁଫଳ ମିଳିଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଘାସବଛା ଜନିତ ଶ୍ରମ ଲାଘବ ହୋଇଥାଏ ।

ରୋଗ-ପୋକ ପରିଚାଳନା:

ସଫାସୁତୁରା ଚାଷ, ରୋଗମୁକ୍ତ ବିହନ ବା ତଳି ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ ପରିମାଣ ଠାରୁ ଅଧିକ ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାର ପ୍ରୟୋଗ ନକରିବା ଦ୍ୱାରା ରୋଗପୋକ ହେବାର ଆଶଙ୍କା କମି ଯାଇଥାଏ । ସମନ୍ୱିତ ରୋଗପୋକ ପରିଚାଳନା ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ ଦ୍ୱାରା ରୋଗପୋକ ଦାଉରୁ

ଫସଲକୁ ରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରେ । ତେବେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ କୃଷକମାନେ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ ।

ଅମଳ:

ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ କେଣ୍ଡା ଶୁଖି ନଡ଼ା ରଙ୍ଗର ହୋଇଗଲେ ଫସଲ ଅମଳ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୁଏ । ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଫସଲ କାଟି ପେଡାଲ ଥ୍ରେସର୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅମଳ କଲେ କମ୍ ସମୟ ଓ କମ୍ ଶ୍ରମ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଅମଳ ହୋଇଥିବା ଶସ୍ୟକୁ ଖଳାରେ ବା ତାରପୋଲିନ୍ ଉପରେ ଶୁଖାଇ ଜଳୀୟ ଅଂଶକୁ ୧୨% କୁ ଅଣାଯାଏ । ଏହାପରେ ଶସ୍ୟ ସାଇତା ଯାଇଥାଏ ।

ଯୋଗାଯୋଗ ଠିକଣା :

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ

ପ୍ରଥମ ମହଲା, ସିଜି ବ୍ଲକ୍, ନାସ୍ କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ, ଦେବ ପ୍ରକାଶ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ମାର୍ଗ,

ପୁଷ୍ପା କ୍ୟାମ୍ପସ୍, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ - ୧୧୦୦୧୨, ଭାରତ

ଟେଲିଫୋନ : +୯୧-୦୧୧-୬୬୭୭୭୩୦୦୦

ଫାକ୍ସ : +୯୧-୦୧୧-୨୫୮୪୧୮୦୧

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ (IRRI), ଓଡ଼ିଶା

ଓଡ଼ିଶା ହବ୍ ଅଫିସ୍, ପ୍ଲଟ୍ ୩୪୦/ସି, ଶହୀଦନଗର,

ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୭୫୧୦୦୭

ଟେଲିଫୋନ : ୦୬୭୪-୨୫୮୪୯୨୯

www.irri.org www.rkbodisha.in www.knowledgebank.irri.org

ବୀଣା ଧାନ ୧୧

(ଏକ ବନ୍ୟା ସହନଶୀଳ ଧାନ କିସମ)

IRRI

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ

www.irri.org www.rkbodisha.in www.knowledgebank.irri.org

କିସମ ସମ୍ପର୍କରେ :

ବୀଣା ଧାନ ୧୧ (ସିହେରାଙ୍ଗ ସବ-୧) ଏକ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିସମ (୧୨୦ ଦିନ) ଧାନ ଅଟେ । ବଢ଼ିପାଣି ସହନଶୀଳ ଏହି କିସମ ମଧ୍ୟମ ଅନ୍ତରାଳ ଖାଲ ଜମି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ଏହା ମଧ୍ୟମ ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ (୧୦୭-୧୧୫ ସେ.ମି.) ଓ ଟାଣ କାଣ୍ଡ ଯୋଗୁଁ ସହଜରେ ପଡ଼ିଯାଏ ନାହିଁ । ଏହାର ଦାନା ଉନ୍ନତ ମାନର (ମଧ୍ୟମ ଲମ୍ବା) ଅଟେ । ଏହା ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ (ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୫.୫ ରୁ ୬.୦ ଟନ୍) ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ତମ ଖରିଫ ଓ ରବି ଋତୁରେ ସମାନ ଅବଧିର ପ୍ରଚଳିତ ଧାନ କିସମ ବଦଳରେ ଚାଷ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହା ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିପାଣି ସହ୍ୟ କରିବା ସହିତ ସଙ୍କଟ ଅବସ୍ଥାରେ ଅନ୍ୟ କିସମ ତୁଳନାରେ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୧ ରୁ ୩ ଟନ୍ ଅଧିକ ଅମଳ ଦେଇଥାଏ । ତେବେ, ବହୁ ଫସଲ କରାଯାଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଚାଷୀମାନେ ଏହି କିସମକୁ ପସନ୍ଦ କରିଥାନ୍ତି । କାରଣ ଶାମ୍ବୁ ଧାନ ଅମଳ ହେବା ପରେ ପନିପରିବା ବା ଆଳୁ ଫସଲ ଚାଷ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ ।

କିପରି ଚାଷ କରାଯିବ ?

ଜମି ଓ ମୃତ୍ତିକାର ପ୍ରକାର, ଜଳର ଉପଲବ୍ଧତା ଏବଂ ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ଋତୁ ଅନୁସାରେ ବୀଣା ଧାନ ୧୧ କୁ ବୁଣାଧାନ ବା ରୁଆଧାନ ଭାବେ ଚାଷ କରାଯାଇପାରେ । ଖରିଫ ଋତୁରେ ସାର ଓ ବିହନ ବୁଣାଯନ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରି ଏବଂ ରବି ଋତୁରେ ତ୍ରୁମ ସିଡର୍ ବ୍ୟବହାର କରି ବିହନ ବୁଣାଯାଇ ପାରିବ । ସମୟ, ପରିଶ୍ରମ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ କମାଇବା ପାଇଁ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିରେ ମଧ୍ୟ ରୁଆଯାଉଛି ।

ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତି:

ପ୍ରଥମ ଥର ହଳ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସମସ୍ତ ଜୈବିକ ଖତକୁ ସମାନ ଭାବେ ଜମିରେ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ରୋଇବାର ୨-୩ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଥମ ହଳ ବା ଗଭୀର ହଳ କାର୍ଯ୍ୟ ସାରିଦେବା ଭଲ । ପ୍ରଥମ ଥର ହଳ କରିବାର ୭-୧୦ ଦିନ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ହଳ କରିବା ଦରକାର । ଏହାର ୧୦ ଦିନ ପରେ ଏବଂ ରୋଇବାର ଦିନେ ପୂର୍ବରୁ କାଦୁଅ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବୁଣାଧାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ (ଅଣଜଳସେଚିତ) ଜୁନ୍ ମାସରେ ୫୦-୬୦ ସେ.ମି. ବୃଷ୍ଟିପାତ

ହେବା ପରେ ହଳ କରିବା ଦରକାର । ଏହାର ୧୦-୧୨ ଦିନ ପରେ ପୁଣି ଥରେ ହଳ କରି ମଇ ଦେଇଦେଲେ ଘାସ ମରିବା ସହିତ ମାଟି ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଥାଏ । ରବି ଋତୁରେ ଥରେ ବା ଦୁଇ ଥର ହଳ କରିବା ପରେ କାଦୁଅ କଲେ ପୁରୁଣା ମୂଳ ଓ ଅନାବନା ଘାସ ମାଟିରେ ମିଶି ଯାଇଥାଏ । କାଦୁଅ କରିବା ଓ ମଇ ଦେବା ଦ୍ୱାରା ଜଳ ଆବଶ୍ୟକତା ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ ।

ବିହନ ବିଶୋଧନ :

ଭରସାଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ତର ଉନ୍ନତ ମାନର ପ୍ରମାଣୀକୃତ ବିହନ କିଣନ୍ତୁ । ଗୋଟିଏ ରାତି ପାଇଁ ବିହନକୁ ପାଣିରେ ଭିଜାଇ ବିହନ ଉପଚାର କରାଯାଇପାରେ । ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଭାଗ ଲବଣ ଦ୍ରବଣରେ ବିହନକୁ ବୁଡ଼ାଇବା ପରେ ଏହାକୁ ସଫା ପାଣିରେ ଧୋଇ ମଧ୍ୟ ବିହନ ଉପଚାର କରାଯାଇପାରିବ । ଅଗାଡ଼ି ବା ଭାସୁଥିବା ଧାନକୁ ବାହାର କରି ପାଣି ନିଗାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ । ବିହନକୁ ଦିନେ ବା ଦୁଇ ଦିନ ଛାଇରେ ଶୁଖାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ରୋଗ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରତି କିଲୋଗ୍ରାମ ବିହନ ସହିତ ୨ ଗ୍ରାମ କାର୍ବେଣ୍ଡାଜିମ ମିଶାଇ ବିଶୋଧନ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଖାଦ୍ୟସାର ପରିଚାଳନା :

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପକ୍ଷରୁ ସ୍ଥାନ ଭିତ୍ତିକ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିଚାଳନାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ “ଧାନ ଫସଲ ପରିଚାଳକ” ନାମରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୱେବ୍ ଆପ୍ (<http://webapps.irri.org/in/od/rcm/>) ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ । ବିହନ କିସମ, ମୃତ୍ତିକାର ଉର୍ବରତା ଓ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଅମଳ ଆଧାରରେ “ଧାନ ଫସଲ ପରିଚାଳକ” ଦ୍ୱାରା ସୁପାରିଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ । ସାର ପ୍ରୟୋଗରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହ୍ରାସ ଓ ଅଧିକ ଅମଳ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ତିକା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କାର୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ । ତେବେ ସାଧାରଣ ସୁପାରିଶ ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତ ଫସଫରସ୍ ଓ ପଟାସ୍କୁ ଶେଷ ଓଡ଼ ହଳ ବେଳେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଦରକାର । ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାରକୁ ତିନି କିଷ୍ତିରେ; ବୁଣିବାବେଳେ ଅଧା ପରିମାଣର, ପିଲ ବେଳେ ଏକ-ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଏବଂ ଥୋଡ଼ ହେବାବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବ (ସାରଣୀ ଦେଖନ୍ତୁ) ।

ବୀଣା ଧାନ ୧୧ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଖାଦ୍ୟସାର ସୁପାରିଶ :

ଫସଲ ପ୍ରକାର	ଯବକ୍ଷାରଜାନ (ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି କି.ଗ୍ରା.)*	ଫସଫରସ୍ (ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି କି.ଗ୍ରା.)	ପଟାସ୍ (ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି କି.ଗ୍ରା.)	ଦସ୍ତା (ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି କି.ଗ୍ରା.)
ଶୁଷ୍କ ବୁଣାଧାନ (ଖରିଫ)	୩୦:୧୫:୧୫ (ବୁଣିବାର ୨୦, ୪୦-୪୫, ୬୦-୬୫ ଦିନ ପରେ)	୩୦	୩୦	୨୫
ଆର୍ଦ୍ର ବୁଣାଧାନ (ରବି)	୪୦:୨୦:୨୦ (ବୁଣିବାର ୧୫-୨୦, ୪୦-୪୫, ୬୦-୬୫ ଦିନ ପରେ)	୪୦	୪୦	୨୫
ଯାନ୍ତ୍ରିକ ରୁଆ/ ହାତରୁଆ	୪୦:୨୦:୨୦ (ରୋଇବାର ୦, ୨୦-୨୫, ୪୦-୪୫ ଦିନ ପରେ)	୪୦	୪୦	୨୫

* ଯଦି ପତ୍ର ରଙ୍ଗ ଚାର୍ଟ (LCC) ସାହାଯ୍ୟରେ ଯବକ୍ଷାରଜାନ ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥାଏ, ତେବେ ସଙ୍କଟ ମୂଲ୍ୟ ଭାବରେ ଛଟାବୁଣା ପାଇଁ ୩ ଓ ଧାଡ଼ି ବୁଣା ପାଇଁ ୪ ନେବାକୁ ହେବ । କିଆରୀରେ ପାଣି ଜମି ରହିଥିଲେ, ପାଣି ନିଗିଡ଼ି ଯିବାର ୫-୭ ଦିନ ପରେ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୨୦ କି.ଗ୍ରା. ଯବକ୍ଷାରଜାନ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଗଛ ଶାମ୍ବୁ ବଢ଼ିଥାଏ ।

ଜଳ ପରିଚାଳନା :

ଚେର ବଢ଼ିବା ଓ ପିଲ ହେବା ସମୟରେ ଜଳ ଅଭାବ ହେଲେ ଚେର ଭଲ ଭାବେ ବଢ଼ି ନପାରିବା ଯୋଗୁଁ ପିଲ ସଂଖ୍ୟା କମିଯାଏ ଓ ଅମଳ ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ । ଧାନ ଫସଲରେ ଜଳ ଆବଶ୍ୟକତାର ସଙ୍କଟ ସମୟ ହେଉଛି; କ) ଥୋଡ଼ ହେବା, ଖ) ଗର୍ଭ ହେବା, ଗ) କେଣ୍ଡା ବାହାରିବା ଏବଂ ଘ) ଫୁଲ ହେବା । ଅଣଜଳସେଚିତ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ବୁଣାଧାନରେ ହିଡ଼ ଦେଇ